

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh37850>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 28.09.2019
Kabul Tarihi: 19.04.2020
On-line Yayın: 25.06.2020

Article Type: Research article
Submitted: 28.09.2019
Accepted: 19.04.2020
Published Online: 25.06.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Sağın, A.E. & Güllü, M. (2020). Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Journal of History School*, 46, 1858-1872.

OKUL TAKIMLARINDA YER ALAN SPORCU ÖĞRENCİLERLE YER ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL SERMAYE DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ¹

Ahmet Enes SAĞIN² & Mehmet GÜLLÜ³

Öz

Sosyal sermaye kişinin kendisi ve toplum için oldukça önemli bir değerdir. Bu değer varlığı pozitif bir katkı sağlarken yokluğunda ise birçok olumsuz durumun oluşması muhtemeldir. Bu araştırmada lisanslı olarak okul takımında yer alan sporcu öğrencilerle yer almayan öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin belirlenip demografik özellikleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bunun için Huang'ın (2008) geliştirmiş olduğu "İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeğinin" Ardahan ve Ezici (2014) tarafından ilköğretim ikinci kademe öğrencileri için Türkçeye uyarlanan hali kullanılmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu Gaziantep İli İslahiye İlçesinde ortaokulda okuyan 198 öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen veriler normal dağılım gösterdiğinden betimsel istatistiklerin yanında, Bağımsız Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin sosyal sermaye düzeyleri ile okul spor takımında olma değişkeni arasında ölçeğin tüm alt boyutlarında lisanslı spor yapan okul takımındaki öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Cinsiyet değişkeninde ölçeğin dört alt boyutunda da kadın öğrencilerin sosyal sermaye düzey ortalamaları erkeklerden yüksek çıksa da sadece "Öğretmenden Yardım İsteme" alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Sınıf düzeyi değişkeninde ise genel olarak öğrenciler arasında fark çıkmazken, okul takımında yer alan sporcu öğrenciler arasında "arkadaşlardan yardım

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1. yazar: %60, 2. yazar: %40

² Doktora ögr., İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya-Türkiye, a.e.sagin@outlook.com, Orcid: 0000-0002-4243-8276

³ Doç., Dr., İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya-Türkiye, mgullu44@gmail.com, Orcid: 0000-0002-0930-7178

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

isteme” alt boyutunda 7. sınıflar lehine anlamlı bir fark çıkmıştır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin eğitim-öğretim ortamında sosyal sermaye düzeylerini geliştirebilmeleri adına, sadece zorunlu olarak akademik kaygıyla buldukları ortamların haricinde bir araya gelebilecekleri ve bir bütün olarak (bilişsel, duyuşsal ve psikomotor) gelişebilecekleri sportif ortamlar oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal sermaye, Sporcu öğrenciler, Okul takımları.

Investigation of Social Capital Levels of at Students in School Teams and Students not in School Teams According to Some Variables

Abstract

Social capital is a very important value for the individual and society. While the presence of this value makes a positive contribution, many negative conditions are likely to occur in its absence. In this study, it is aimed to determine the social capital levels of the licensed athletes in the school team and the licensed students who are not in the school team and to compare them with demographic characteristics. For this purpose, the Turkish version of the Social Capital Scale of Primary School Students, developed by Huang (2008), was adopted by Ardahan and Ezici (2014) for secondary school students. The study group consisted of 198 students from 6th, 7th and 8th grades attending 4 different secondary schools in Islahiye, Gaziantep. As the obtained data showed normal distribution, in addition to descriptive statistics, Independent Sample T Test and One Way Variance Analysis were used. According to the research findings; A significant difference was found between the social capital levels of the students and being in the school sports team in favor of the licensed sportsmen students in all sub-dimensions of the scale. Although the social capital level of female students in the four sub-dimensions of the gender variable was higher than the male students, a significant difference in favor of female students appeared only in the Asking for Help from the Teacher sub-dimension. In general, there was no difference between the students in the grade level variable but there was a significant difference in favor of the 7th grade students in the Asking for Help from Friends sub-dimension among the students in the school team. According to these results, in order to improve the social capital levels of the students in the educational environment, it is suggested to create sporting environments where they can gather together only outside the environments they are in with academic concern and develop as a whole (cognitive, affective and psychomotor).

Keywords: Social capital, Sports students, School teams.

GİRİŞ

“Sosyal sermaye” kavramının bir terim olarak Lydia Hanifan tarafından ilk defa 1916’ da okul sistemini değerlendirirken kullanıldığı ifade edilmektedir (Woolcock ve Narayan, 2000). Sosyal sermaye kavramı olarak ortaya çıkışı eskilere dayansa da popüleritesini 1980’lerden sonra kazanmıştır. Bu süre zarfında üç düşünür; Bourdieu, Coleman ve Putnam oldukça etkili olmuştur. Kavramın önemi Bourdieu ile ilk kez 1980’lerde anlaşılmaya başlanmıştır. Bourdieu; sosyal ilişkilerden kaynaklı olarak kurumsallaşmış olan uzun süreli iletişim ağlarının gerek kişiye gerekse topluluğa sağladığı imkanların toplamı olarak sosyal sermayeyi tanımlamıştır (Ekinci, 2010). Coleman (1988) ise bu kavramı; sosyal yapı içerisindeki bireylerin bireysel veya kolektif girişimlerini kolaylaştıran bir unsur olarak tanımlarken, Putnam (2001); Sosyal sermayeyi, güven norm ve ağ gibi toplumsal etkinliği arttıran, kişilerarası ilişkilerin oluşmasına katkı sağlayan sosyal organizasyonlar şeklinde tanımlamıştır. Teori olarak sosyal sermaye aslında oldukça açıktır. Field’ göre (2008), çevrenizde ne kadar fazla insan tanıyorsanız ve bu insanlarla bir paydada buluşup ortak hayat görüşü paylaşıyorsanız sosyal sermaye açısından o kadar zenginsinizdir.

Sosyal sermayenin önem taşıdığı yerlerin başında şüphesiz okullar gelmektedir. Okullarda verilen eğitimle kişinin sosyal yeteneklerinin gelişmesinin yanında sosyal sermayesi de gelişir. Kişi eğitim-öğretim ortamında işbirliği yapma, başkalarının tutumlarını anlama, yardımlaşma, başkalarına güvenebilme gibi birçok değer öğrenir (Iyer, Kitson ve Toh, 2005; Uğraş, 2018; Kayışoğlu, Altunkök, Temel ve Yüksel, 2015). Bu yüzden eğitim-sosyal sermaye ilişkisi oldukça önemlidir. Etkili bir okulun ve niteliksel açıdan iyi bir eğitim-öğretim ortamının oluşturulmasında sosyal sermayenin getirilerinden faydalanmak mecburi bir durumdur. Sosyal sermayenin gelişmesinde ailenin de birinci derecede rol oynadığını belirten Töremen ve Ersözlü (2010), süreç içerisinde gerek ailelerin gerekse çevrenin aktif katılımı eğitim örgütlerine verecekleri destek, eğitim-öğretim için önemli katkılar sunacağını ifade etmektedir.

Okullar sadece fiziki yapılarıyla bir taş yığınından ibaret değil, dinamik unsurlarıyla (öğretmen, öğrenci, personel) etkileşim ortamı, bir kültür atmosferi, sosyal yaşamın hacmi küçültülmüş bir modeli, amaç ve fonksiyonların oluşturmuş olduğu bir yapıyı canlandırmaktadır. Okul içerisinde sosyal sermaye, bireylerin birbirlerine göstermiş oldukları sevgi ve saygıyı, birbirlerine olan anlayış ve güveni, bağlantı ve toplulukları ifade etmektedir (Töremen ve Ersözlü, 2010). Okul içerisinde özellikle öğrencilerde bu davranış alışkanlıklarının

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

oluşturulmasında okul içi ve okul dışında yapılacak olan sportif faaliyetlerin de etkisi olabilir çünkü; bugün spor bir eğitim aracı olarak kullanılabilir. Bu spor ve oyunlara bir ekip üyesi olarak katılan çocuk; yardımlaşma, birlikte çalışma, takım üyelerine ve oyun düzenine saygı gösterme gibi birçok farklı beceri kazanır (Öztürk, 1998). Yetim (2000); sportif faaliyetlerin çocuğun sadece fiziksel gelişimine etki etmediğini aynı zamanda sosyal açıdan fayda sağladığını, bu faaliyetler aracılığıyla çocuğun çevresini keşfettiğini ve çevresiyle daha kolay iletişim kurabildiğini belirtmektedir. Morris, Sallybanks, Willis ve Makkai (2003) sportif faaliyetler ile çocuğun anti sosyal davranışların geliştirmesinin de önüne geçilebileceğini ifade etmektedir. Günümüzde spor toplumsal bir kurum haline gelmiş ve birçok üstlenmiş olduğu toplumsal işlev vardır. Bu işlevlerden biri de sosyalleşmeyi sağlamaktır (Dever, 2015).

Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında eğitim ve sosyal sermaye ilişkisini ele alan çalışma sayısı oldukça az olduğu görülmektedir. Bunun yanında ağırlıklı olarak sosyal sermaye çalışmalarında yetişkinler üzerinde çalışılırken, çocukların sosyal sermayelerine yeterli düzeyde odaklanılmamıştır aynı zamanda lisanslı spor yapan çocukların sosyal sermayelerine yönelik çalışmalara da rastlanılmamıştır.

Sosyal sermaye ve eğitim ilişkisi ile yapılan çalışmalarda okul başarısı veya eğitimsel başarı ile sosyal sermaye arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır (Goddard, 2003; Israel, Beaulieu ve Hartless, 2001; Stanton-Salazar ve Dornbusch, 1995; Dika ve Singh, 2002). Öğrenciler üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında Coleman (1988) toplum ve ailedeki sosyal sermayenin öğrencinin başarısına etkisi, Teachman, Paasch ve Carver (1996) aile bağları zayıf olan öğrencilerin başarısızlığına etkileri; Cueto vd. (2005) sosyal sermaye düzeyi ve sosya-ekonomik düzeyin akademik başarıya etkisi üzerine çalışmalar yaptığı görülmektedir.

Ülkemizde öğrencilerle ilgili olarak sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Öğrencilerin okulu terk etme nedenlerini sosyal sermaye bağlamında incelendiği (Boyacı ve Öz, 2018), öğrencilerin sosyal sermaye ve sınav başarı durumunun irdelendiği (Ardahan ve Ezici, 2015; Ekinci, 2008; Algur, 2019) ve üstün yetenekli çocukların eğitim süreçlerinde kültürel ve sosyal sermayenin rolünün araştırıldığı (Erdem, 2005) çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada ise lisanslı olarak okul takımında yer alan sporcu öğrencilerle yer almayan öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin belirlenip demografik özellikleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, var olan durumu sorgulayan betimsel bir çalışmadır. Çalışmada okul spor takımlarında yer alan ve yer almayan ortaokul öğrencilerinin sosyal sermaye değerlerinin belirlenip demografik özellikleriyle karşılaştırmak amacıyla ilişkisel tarama modeline dayanarak gerçekleştirilmiştir. Karasar'a (2009) göre, tarama modeli; araştırmaya konu olan birey nesne ya da olayın kendi koşullarında olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Gaziantep İline bağlı İslahiye İlçesinde 4 farklı ortaokulda okuyan 6.7.8. sınıf 198 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul spor takımında olma ile ilgili özellikler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma Örneklemine Seçilen Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Öğrenci Nitelikleri	Özellikler	F	%
Cinsiyet	Erkek	108	54.5
	Kadın	90	45.5
Sınıf Düzeyi	6.sınıf	73	36.9
	7.sınıf	77	38.9
	8.sınıf	48	24.2
Okul takımında olma	Takımda olan	92	46.5
	Takımda olmayan	106	53.5

Tablo 1'de verilen öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında 108'inin erkek (%54,5) 90'ının kadın (%45,5) olduğu görülmektedir. Katılımcıların sınıf düzeyleri dikkate alındığında ise 6. sınıf 73 öğrenci (%36,9), 7.sınıf 77 öğrenci (%38,9) 8. sınıf 48 öğrenci (%24,2) olduğu saptanmıştır. Okul takımında olma sayılarında ise takımda olan 92 öğrenci (%46,5) takımda olmayan 106 öğrenci (%53,5) bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerini ölçmek amacıyla, Çalışmada Huang (2008) tarafından geliştirilmiş olan 18 madde ve 4 alt boyuttan meydana gelen Sosyal Sermaye Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılarak Ardahan ve İzci (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan hali kullanılmıştır. Ölçek

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

4 alt boyuttan ve 18 maddeden meydana geldiği tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları; “İyi Ebeveyn İlişkisi” “Arkadaşlardan Yardım İsteme”, “Sosyal Problemlere Duyarlılık”, “Öğretmenden Yardım İsteme” olarak adlandırılmıştır. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. 1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4- Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum” olarak adlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler ışığında toplanan verilerin gerekli istatistiksel çözümleri SPSS istatistik programı yoluyla yapılmıştır. Okul spor takımlarında yer alan ve yer almayan ortaokul öğrencilerinin sosyal sermaye değerlerinin belirlenip demografik özellikleriyle karşılaştırmak amaçlanmıştır. Verilerin analizinde hangi test yönteminin kullanılacağını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ile -1,5 aralığında olduğundan parametrik analiz yöntemlerinden olan One Way Anova ve Independent Sample t Testi tercih edilmiştir (Tabachnick vd. 2007). Anova testi sonrasında F değerinin anlamlılığı durumunda hangi gruplar arasında fark olduğunu belirleyebilmek amacıyla Scheffe testi kullanılmıştır (Kayri, 2009). İstatistiksel çözümler için anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır.

Ardahan ve İzci (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık test sonucu güvenilirlik puanı 0.87 bulunurken “İyi Ebeveyn İlişkisi” aşaması 0.82 “Arkadaşlardan Yardım İsteme” 0.71 “Sosyal Problemlere Duyarlılık” 0.76 “Öğretmenden Yardım İsteme” 0.81 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada ise Cronbach Alfa güvenilirlik puanı 0.73 bulunurken “İyi Ebeveyn İlişkisi” aşaması 0.84 “Arkadaşlardan Yardım İsteme” 0.84 “Sosyal Problemlere Duyarlılık” 0.78 “Öğretmenden Yardım İsteme” 0.78 olarak bulunmuştur.

Tablo 2

Araştırmanın Verilerine İlişkin Göstergeler

	İyi Ebeveyn İlişkisi	Arkadaşlardan Yardım İsteme	Sosyal Problemlere Duyarlılık	Öğretmenden Yardım İsteme	Toplam
N	198	198	198	198	198
\bar{X}	3.86	3.84	3.38	3.29	3.63
Ss	0.75	1.08	0.86	1.05	0.66
Çarpıklık	-.359	-1.022	-.471	-.193	-.298
Basıklık	-.832	.245	-.151	-.809	-.971

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen veriler doğrultusunda cinsiyet, sınıf düzeyleri, okul takımında olma değişkenlerine göre öğrencilerin sosyal sermaye düzeyleri ve okul takımında yer alan sporcu öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine ilişkin ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları tablo 3 de verilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine göre t-testi Sonuçları

Sosyal sermaye düzeyi	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
İyi Ebeveyn İlişkisi	Erkek	108	3.85	0.72	-.122	.903
	Kadın	90	3.87	0.79		
Arkadaşlardan Yardım İsteme	Erkek	108	3.74	1.02	-1.43	.153
	Kadın	90	3.97	1.14		
Sosyal Problemlere Duyarlılık	Erkek	108	3.32	0.83	-1.05	.292
	Kadın	90	3.45	0.90		
Öğretmenden Yardım İsteme	Erkek	108	3.13	1.06	-2.33	.021*
	Kadın	90	3.48	1.01		

Tablo 3'te öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılabilmesi amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Test sonucuna göre; iyi ebeveyn ilişkisi ($p=0.903$), arkadaşlardan yardım isteme ($p=0.153$), sosyal problemlere duyarlılık ($p=0.292$) alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir. Öğretmenden yardım isteme alt boyutunda ise kadın ortalamasının ($\bar{X}=3.48$) erkeklerden ($\bar{X}=3.13$) daha yüksek olduğu görülmekte ve bu durumda kadınlar lehine anlamlı bir fark ortaya koymaktadır ($p=0.021$).

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Tablo 4

Okul Takımında Yer Alan Sporcu Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Sosyal sermaye düzeyi	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	P
İyi Ebeveyn İlişkisi	Erkek	50	3.92	0.66	.118	.388
	Kadın	42	4.05	0.82		
Arkadaşlardan Yardım İsteme	Erkek	50	3.97	0.80	.661	.110
	Kadın	42	4.25	0.85		
Sosyal Problemlere Duyarlılık	Erkek	50	3.46	0.70	.240	.058
	Kadın	42	3.78	0.64		
Öğretmenden Yardım İsteme	Erkek	50	3.34	0.76	.915	.001*
	Kadın	42	3.92	0.77		

Tablo 4'te de okul takımında yer alan sporcu öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılabilmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre; iyi ebeveyn ilişkisi ($p=0.388$), arkadaşlardan yardım isteme ($p=0.110$), sosyal problemlere duyarlılık ($p=0.58$) alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir. Öğretmenden yardım isteme alt boyutunda ise kadın ortalamasının ($\bar{X}=3.92$) erkeklerden ($\bar{X}=3.34$) daha yüksek olduğu görülmekte ve bu durumda kadınlar lehine anlamlı bir fark ortaya koymaktadır ($p=0.001$).

Tablo 5

Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Okul Spor Takımında Olma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sosyal sermaye düzeyi	Okul spor takımında olma	N	\bar{X}	Ss	t	P
İyi Ebeveyn İlişkisi	Takımda olan	92	3.98	0.73	2.07	0.04*
		106	3.76	0.75		

	Takımda olmayan					
Arkadaşlardan Yardım İsteme	Takımda olan	92	4.10	0.83	3.20	0.02*
	Takımda olmayan	106	3.62	1.22		
Sosyal Problemlere Duyarlılık	Takımda olan	92	3.60	0.69	3.53	0.01*
	Takımda olmayan	106	3.19	0.95		
Öğretmenden Yardım İsteme	Takımda olan	92	3.60	0.81	4.17	0.01*
	Takımda olmayan	106	3.01	1.15		

Tablo 5'te öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin okul spor takımında olma değişkenine göre ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir. Test sonuçlarına göre iyi ebeveyn ilişkisi ($p=0.4$), arkadaşlardan yardım isteme ($p=0.02$), sosyal problemlere duyarlılık ($p=0.01$), öğretmenden yardım isteme ($p=0.01$) alt boyutlarında okul takımında yer alan sporcu öğrenciler lehine anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 6

Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Sosyal sermaye düzeyi	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	f	P
İyi Ebeveyn İlişkisi	6.Sınıf	73	3.88	.794	1.28	.276
	7.sınıf	77	3.94	.759		
	8.sınıf	48	3.72	.670		
Arkadaşlardan Yardım İsteme	6.Sınıf	73	3.67	1.20	2.11	.124
	7.sınıf	77	4.03	1.02		
	8.sınıf	48	3.81	.940		
Sosyal Problemlere Duyarlılık	6.Sınıf	73	3.35	.905	0.68	.934
	7.sınıf	77	3.40	.858		
	8.sınıf	48	3.40	.844		
Öğretmenden Yardım İsteme	6.Sınıf	73	3.35	1.20	0.51	.950
	7.sınıf	77	3.40	.897		
	8.sınıf	48	3.40	1.06		

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre “Anova testi” sonuçları tablo 6 incelendiğinde dört alt boyutta da sınıflar arasında istatistiksel açıdan bir fark çıkmamıştır.

Tablo 7

Okul Takımında Yer Alan Sporcu Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Sosyal sermaye düzeyi	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	Anova test		Scheffe testi Grup		
					f	p			
İyi Ebeveyn İlişkisi	6.Sınıf	31	3.93	.778	1.62	.202	6 ve 7. Sınıflar		
	7.sınıf	43	4.11	.724					
	8.sınıf	18	3.75	.676					
Arkadaşlardan Yardım İsteme	6.Sınıf	31	3.64	.829	8.85	.001*		6 ve 7. Sınıflar	
	7.sınıf	43	4.41	.697					
	8.sınıf	18	4.14	.849					
Sosyal Problemlere Duyarlılık	6.Sınıf	31	3.39	.722	2.52	.086			6 ve 7. Sınıflar
	7.sınıf	43	3.75	.630					
	8.sınıf	18	3.63	.726					
Öğretmenden Yardım İsteme	6.Sınıf	31	3.62	.815	1.40	.252	6 ve 7. Sınıflar		
	7.sınıf	43	3.48	.858					
	8.sınıf	18	3.87	.696					

Tablo 7’de okul takımında yer alan sporcu öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre Anova testi sonuçları gösterilmektedir. Yapılan test sonucunda dört alt boyuttan sadece “arkadaşlardan yardım isteme” alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark ($p=0.01$) çıkmıştır. Aralarındaki farkın hangi sınıflar arasında olduğunu anlamak için post-hoc testlerinden scheffe kullanılmıştır. Bu test sonuçlarına göre 6 ve 7. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada lisanslı olarak okul takımında yer alan sporcu öğrencilerle yer almayan öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin belirlenip demografik özellikleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından

verilere bakıldığında hem genel ortalama (erkek $\bar{X}=3.51$; Kadın $\bar{X}=3.69$) hem de okul spor takımında yer alan öğrencilerin ortalamaları (erkek $\bar{X}=3.67$; Kadın $\bar{X}=4.00$) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin dört alt boyutunda da kadınların sosyal sermaye düzey ortalamaları erkeklerden yüksek çıksa da sadece “Öğretmenden Yardım İsteme” alt boyutunda her iki grupta kadınlar lehine anlamlı bir fark ortaya koymaktadır (genel ortalama: kadın $\bar{X}=3.48$ erkek $\bar{X}=3.13$; sporcu öğrenciler: kadın $\bar{X}=3.48$ erkek $\bar{X}=3.13$). Bu sonuçlar ışığında bakıldığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran öğretmenlerinden daha rahat yardım isteyebilmekte, onlarla doyumlu ve anlamlı bir ilişki kurabilmektedir. Ardahan’ın (2014) yaptığı çalışmada kadın öğrencilerin arkadaşlarından yardım isteme boyutunda erkeklere göre daha iyi olduğu sonucuna varırken Huang, (2008), okuldaki erkekler ve kadınlar arasındaki sosyal sermaye kalıplarının makul olarak farklı olabileceği varsaymakla birlikte Norveç’te ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin sosyal sermayelerine baktığı çalışmasında cinsiyet değişkeninde bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Görmüş vd. (2013) ise kadınların çocukluk dönemlerinde oyunlarla başlayan süreçte bireysel veya grupla zamanının büyük çoğunluğunu konuşarak, sırlarını paylaşarak geçirdiğini belirtmekte ve öğrenilen, yerleşen bu iletişim şeklini her zaman her ortama rahatlıkla taşıyabildiklerini ifade etmektedir.

Mevcut çalışmada öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin okul spor takımında olma değişkenine göre ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. (bknz; Tablo 5) Bu durum okul takımlarının hiçbir branşında yer almayan öğrencilere kıyasla sporcu öğrencilerin ailesiyle ilişki ve iletişiminin daha iyi olduğu, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle doyumlu bir etkileşim ve güven ortamı kurabildikleri gerektiğinde yardım istemeyi bildiklerini, toplumsal ve sosyal olaylara duyarlılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Şahan’a (2007) göre spor yapan kişiler; kabullenmeyi, paylaşmayı, başkalarının duygu düşüncelerine saygı duymayı öğrenirken bu kişilerde aynı zamanda sosyal sorumluluk duygusu da gelişmektedir. Sporcu öğrencilerin sosyal sermayelerinin yüksek çıkmasında önemli bir etken de şüphesiz sporun toplumsallaştırıcı etkisinin olmasının yanında, spor kişinin kendisi ve toplumla barışık bir birey olmasını sağlamakta, arkadaş, aile ve öğretmenleriyle uyumlu bir yapıya ulaştırmaktadır. Yapılan çalışmalarda bu durumu destekler niteliktedir (Kılbaş, 2001; Kelinske vd. 2001; Kaplan ve Çetinkaya, 2014; Uğraş ve Güllü, 2019). Beaulieu ve diğerlerine (2001) göre; Çocuklarından beklentisi yüksek olan aileler çocuklarının genel olarak başarılı olabilmeleri için pozitif bir sosyal sermaye iklimi ve çevresi sağlamak zorundadırlar. Ancak birtakım aileler çocuklarının spor aktivitelerine katılmalarına gerek akademik gerekse davranış yönünden olumsuzluklar

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

olabileceği gerekçesiyle sıcak bakmayabilmektedirler (Güven ve Öncü, 2006) fakat Öcal ve Koçak'ın (2010) yaptığı çalışmada okul spor takımlarına katılan öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla dışa dönüklük, sosyalleşme, genel davranış gelişimi gibi birçok noktada olumlu etkilerinin olduğunu belirmektedir.

Çalışmaya katılan tüm öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre puanlarına bakıldığında (genel ort. 6. sınıf $\bar{X}=3.56$; 7. sınıf $\bar{X}=3.69$; 8. sınıf $\bar{X}=3.57$) sosyal sermaye düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak sınıfların sosyal sermaye düzeyleri farklı olsa bile istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Çalışmaya katılan okul takımında yer alan sporcu öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre puanlarına bakıldığında dört alt boyuttan sadece “arkadaşlardan yardım isteme” alt boyutunda 7. Sınıflar lehine anlamlı bir fark çıkmıştır. ($p=0.01$) 7. Sınıf öğrencilerinin okul arkadaşlarıyla kurgulamış olduğu iletişimin daha anlamlı ve doyumlu olduğu, daha iyi ilişkiler kurabildiği söylenebilir.

Sonuç olarak bakıldığında özellikle okul takımında olan sporcu öğrencilerle olmayan öğrenciler arasında sosyal sermaye düzeyleri açısından belirgin bir farklılık ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin eğitim-öğretim ortamında sosyal sermayelerini geliştirebilmek için sadece öğrenciye odaklanılmamalı bir bütün olarak eğitim camiası ele alınmalıdır. Aile, öğretmen, idare, etkin rol oynayan kurum ve kuruluşlar tüm bu kişi ve kurumlar arasında öğrenciyi ön plana çıkaracak etkin bir iletişim ağı geliştirilmelidir. Öğrencilerin sadece zorunlu olarak akademik kaygıyla buldukları ortamların haricinde bir araya gelebilecekleri sosyal ortamlar sağlanmalıdır. Öğrenciler için bu sosyal ortamların başında da bir bütün olarak (bilişsel, duyuşsal ve psikomotor) gelişebilecekleri sportif ortamlar gelmektedir. Bu yüzden okulların sosyal yönlerini geliştirmesine yönelik optimum düzeyde imkan sağlanarak desteklenmelidir. Öğrencilerin aile, öğretmen, arkadaş ilişkilerinin gelişmesini, sosyal problemlere duyarlılığın artmasını sağlamak için spor bir itici güç olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Ardahan, F. & Ezici, M. N. (2015). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal sermaye profili, sosyal sermaye ve başarı durumunun çeşitli demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi: Antalya örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 5(1), 16-36.

- Algur, M.K. (2019). *Sosyal Sermaye ve Akademik Başarı İlişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
- Beaulieu, L. J., Israel, G. D., Hartless, G. & Dyk, P. (2001). For whom does the school bell toll? Multi-contextual presence of social capital and student educational achievement. *The Journal of Socio-Economics*, 30(2), 121-121.
- Boyacı, A. ve Öz, Y. (2018). Ortaöğretimde okul terki ve sosyal sermaye: Nitel bir araştırma. *Journal of Economy Culture and Society*, (58), 67-89.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, (94), 95-120.
- Cueto, S., G. Guerrero, J. León, S. Huttly, M. Penny, C. Lanata & E. Villar (2004) *Social Capital and Education in Urban and Rural PERU*. Young Lives.
- Dever, A. (2015). *Spor Sosyolojisi* (2.bs.). Siyasal Kitabevi.
- Dika, S. L. ve Singh, K. (2002). Applications of social capital in educational literature: A critical synthesis. *Review of Educational Research*, 72(1), 31-60.
- Ekinci, A. (2008). *Genel Liselerdeki Sosyal Sermaye Düzeyinin ÖSS Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi.
- Ekinci, A. (2010). *Okullarda Sosyal Sermaye* (1. bs.). Nobel yayın dağıtım.
- Erdem, S. (2015). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Süreçlerinde Kültürel ve Sosyal Sermaye: Ankara BİLSEM Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Field, J (2008). *Sosyal Sermaye*. (Bilgen, B. ve Şen, B. çev.) (2.bs.). İstanbul Bilgi Üniversitesi yayımları.
- Goddard, R. D. (2003). Relational networks, social trust, and norms: A social capital perspective on students' chances of academic success. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 25(1), 59-74.
- Güven, Ö. & Öncü, A. G. E. (2006). Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Aile Faktörü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 10(10), 81-90.
- Huang, L. (2008). Social capital and student achievement in Norwegian secondary schools. *Learning and Individual Differences*, 19(2), 320-325.

Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerle Yer Almayan Öğrencilerin Sosyal Sermaye Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

- Israel, G. D., Beaulieu, L. J. & Hartless, G. (2001). The influence of family and community social capital on educational achievement. *Rural Sociology*, 66(1), 43-68.
- Iyer, S., Kitson, M. & Toh, B. (2005). Social capital, economic growth and regional development. *Regional Studies*, 39(8), 1015-1040.
- Kaplan, Y. & Çetinkaya, G. (2014). Spor yoluyla toplumsallaşma-Yeniden toplumsallaşma süreci. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(2), 120-125.
- Kayıoğlu, N. B., Altınkök, M., Temel, C. & Yüksel, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük İli örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 1045-1056.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayri M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (Post-Hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51- 64.
- Kelinske, B., Mayer, B. W. & Chen, K. L. (2001). Perceived benefits from participation in sports: A gender study. *Women in Management Review*, 16(2), 75-84. Doi: 10.1108/09649420110386601
- Kılbaş, Ş. (2001). *Rekreasyon-Boş Zamanı Değerlendirme*. Anaca yayınları.
- Morris, L., Sallybanks, J., Willis, K. & Makkai, T. (2003). *Sport, Physical Activity and Antisocial Behaviour in Youth* (49). Australian Institute of Criminology. <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi249>.
- Öcal, K. ve Settar K. M. (2010). Okul sporlarının orta öğretim öğrencilerinin akademik başarı ve davranış gelişimine etkisi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (7), 89-94.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*. Bağırğan Yayınevi.
- Putnam, R. D. (2001). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster.
- Stanton-Salazar, R. D. & Dornbusch, S. M. (1995). Social capital and the reproduction of inequality: Information networks among Mexican-origin high school students. *Sociology of Education*, (68), 116-135.

- Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Şahin Görmüş, A., Aydın, S. & Ergin, G. (2013). İşletme bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerinin cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesi. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 15(1), 109-128. doi: 10.5578/JSS.6357
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. & Ullman, J. B. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5. bs.). Pearson.
- Teachman, J. D., Paasch, K. & Carver, K. (1996). Social capital and dropping out of school early. *Journal of Marriage and the Family*, (58), 773-783.
- Töremen, F. ve Ersözlü, A. (2010). *Eğitim Örgütlerinde Sosyal Sermaye ve yönetimi*. İdeal Kültür.
- Uğraş, S. (2018). Beden eğitimi öğretmenleri kendilerini hangi konularda yetersiz hissediyor?. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Uğraş, S. ve Güllü, M. (2019). Beden eğitimi öğretmenliği bölümlerinin yeterliliği ile ilgili öğretmen görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 57-65.
- Woolcock, M. ve Narayan, D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225-249.
- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-72.